

НАПРЯМ 9. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Гайдучок Тетяна Станіславівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Житомирського національного агроекологічного університету

Мостепанюк Володимир Андрійович

кандидат сільськогосподарських наук,

доцент кафедри таксації лісу та лісовпорядкування

Житомирського національного агроекологічного університету

В сучасних умовах розвиток лісового господарства України поступово набуває пріоритетного значення, оскільки стан лісової галузі надзвичайно нестабільний. За даними статистики, в I кварталі 2016 року на ведення лісового господарства підприємства Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства спрямували 93,6 млн. грн. Лише 1,0% із цієї суми надійшов із бюджету для Поліського природного заповідника, решта – власні кошти підприємств. На кожен гектар лісового фонду підприємства витратили 119,3 грн. власних коштів; а також 47,9 грн. державних коштів на 1 га Поліського природного заповідника, в середньому – 117,5 грн. на 1 га лісового фонду – це на 31% більше, ніж у I кварталі 2015 року [1].

Лісове господарство – це галузь виробництва, що вивчає, веде облік і відтворення, охорону і захист лісів, а також постачає іншим галузям промисловості свою сировину. Для лісогосподарських підприємств важливе значення має організація та ведення бухгалтерського обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості лісопродукції, оскільки, його фінансово-господарська діяльність охоплює безліч напрямків, зокрема: сертифікація лісів, лісорозведення та лісовідновлення, поліпшення якісного складу лісів, охорона і захист лісу, заготівля і переробка деревини, заготівля другорядних лісових матеріалів і побічних лісових користувань, будівництво та утримання лісових доріг тощо.

Для повного забезпечення інформаційних потреб менеджерів різних рівнів всі витрати необхідно поділяти на групи за певними критеріями, тобто класифікувати їх, враховуючи організаційно-технологічні особливості діяльності лісогосподарських підприємств і їх управління, а також розмір окремих видів витрат. Класифікація витрат – науково-обґрунтоване групування витрат за визначеними однорідними ознаками для цілей обліку, аналізу, контролю, планування та прийняття управлінських рішень стосовно процесу виробництва продукції [2].

Вважаємо за необхідне виділити такі класифікаційні ознаки щодо обліку витрат, в яких безпосередньо відображені особливості діяльності підприємств лісового господарства, а саме:

1) за структурою основної діяльності:

- витрати лісового господарства;
- витрати лісозаготівель;

2) за місцем відповідальності (місцем виникнення витрат):

- витрати лісництв;
- витрати цехів;
- витрати інших структурних підрозділів;

3) за сферою виникнення витрат:

- витрати основного виробництва;
- витрати допоміжного виробництва;
- витрати непромислового господарства [3].

Водночас велике значення для організації обліку витрат і калькулювання собівартості продукції має групування витрат за складом у розрізі сфер їх виникнення.

Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах лісового господарства України [4], внесено суттєві зміни у групування витрат, більш чітко визначено їх класифікацію щодо галузі лісового господарства згідно з вимогами чинного законодавства.

Відповідно до змін, зі складу собівартості продукції (робіт, послуг) вилучено адміністративні витрати і витрати на збут продукції. До виробничої собівартості включено прямі і загальновиробничі витрати, обумовлені виробничим процесом. Витрати, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг) в лісовому господарстві, групують за статтями калькуляції:

- сировина і матеріали;
- купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств і організацій;
- паливо й енергія на технологічні цілі;
- зворотні відходи (вираховуються);
- основна заробітна плата;
- додаткова заробітна плата;
- відрахування на соціальне страхування;
- витрати на утримання та експлуатацію устаткування;
- загальновиробничі витрати;
- витрати від браку;
- витрати на лісогосподарські роботи і послуги, виплачені за власні кошти;
- інші виробничі витрати;
- попутна продукція (вираховується).

Крім того, у Методичних рекомендаціях з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах лісового господарства [4] передбачено, що калькулювання собівартості продукції дає можливість точніше розрахувати собівартість продукції підприємства за всіма її видами. Але на практиці підприємства здійснюють калькулювання лише декількох видів продукції, а в окремих випадках складають тільки калькуляцію по лісозаготівлях. Деякі види лісопродукції не охоплені калькулюванням, а отже у більшості випадків недостовірною є інформація про собівартість окремих видів лісопродукції та правильність встановлення цін на неї.

Важливою умовою успішної діяльності підприємств лісового господарства є досягнення оптимального рівня витрат на виробництво, внаслідок чого зросте

конкурентоспроможність виробленої продукції, знизиться її собівартість та стане реальним зростання економічного потенціалу підприємства.

Аналіз динаміки операційних витрат та собівартості реалізованої продукції ДП «Радомишльське лісомисливське господарство» Житомирської області за даними табл. 1 показав, що загальна сума операційних витрат підприємства у 2015 р. порівняно з 2013 р. збільшилася на 47693 тис. грн., або на 84,2%.

Таблиця 1

Динаміка операційних витрат та собівартості реалізованої продукції ДП «Радомишльське лісомисливське господарство» за 2013-2015 рр.

№	Елементи	Факт за			Відхилення 2015 р. від			
		2013 р.	2014 р.	2015 р.	2013 р.		2014 р.	
					тис. грн.	% (рази)	тис. грн.	% (рази)
1.	Матеріальні витрати	16264	26860	43336	27072	2,7р.	16476	161,3
2.	Витрати на оплату праці	17570	18922	27411	9841	156,0	8489	144,9
3.	Відрахування на соціальні заходи	7062	6972	10224	3162	144,8	3252	146,6
4.	Амортизація	1836	2952	3002	1166	163,5	50	101,7
5.	Інші операційні витрати	13911	15838	20363	6452	146,4	4525	128,6
6.	Разом:	56643	71544	104336	47693	184,2	32792	145,8
7.	Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	35348	49263	73659	38311	2,1	24396	149,5

Джерело: складено авторами за публічними даними підприємства

При цьому матеріальні витрати за три роки збільшилися в 2,7 рази, витрати на оплату праці – на 56,0%, відрахування на соціальні заходи – 44,8%, амортизація – на 63,5%, а інші операційні витрати відповідно на 46,4%. З наведених даних також видно, що собівартість реалізованої продукції за три роки збільшилася відповідно на 38311 тис. грн. або в 2,1 рази.

Таким чином, на лісгосподарських підприємствах організацію обліку та контролю витрат потрібно будувати, насамперед, з урахуванням особливостей виробничого циклу, методу організації виробництва, виробничої структури, стану нормативно-правової бази, а також організації облікового процесу на підприємстві та рівня його інформаційного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. На 31% збільшили лісгоспи Житомирщини витрати на ведення лісового господарства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lesovod.blogspot.com/2016/05/31.html> (Назва з екрану)
2. Ільків Л.А. Класифікація витрат виробництва як необхідна передумова об'єктивного обліку і дієвого контролю/ Л.А. Ільків // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 1–2. – С. 105–108.
3. Кисіль Н.М. Особливості обліку витрат у підприємствах лісової галузі / Н.М. Кисіль, О.М. Яворська // Наук. вісн. – 2003. – Вип. 3. – С. 196–201.
4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах лісового господарства України: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 08.11.2002 №146 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.